

Rörelsefolkhögskolornas idégrund

Inledning

I detta dokument uttrycks den gemensamma idégrunden för rörelsefolkhögskolorna i Sverige.

Rörelsefolkhögskolorna drivs av folkrörelser, föreningar eller stiftelser. Vi är en del av det civila samhället, med en stark tro på fria idéburna organisationer som en central del i ett demokratiskt samhälle.

Folkhögskolan verkar i en över 150-årig folkbildningstradition med rötter i Danmark och övriga nordiska länder. I Sverige finns både rörelseägda och offentligägda folkhögskolor, där rörelsefolkhögskolorna utgör merparten. Folkhögskolorna i Sverige är en egen utbildningsform inom det svenska utbildningssystemet och drivs utan vinstuttag.

Rörelsefolkhögskolorna verkar i samma idémässiga tradition som övriga folkhögskolor. När vår idégrund formas, finns alltså både sådant som förenar och som skiljer oss från andra folkhögskolor.

Varje enskild rörelsefolkhögskola är unik. Vår idégrund ska därför ses just som en *grund*, som förenar de rörelseägda folkhögskolorna, varifrån ideologiska ställningstaganden och pedagogiska vägval på enskilda skolor kan formas.

Inledningsvis beskrivs utbildningsformen folkhögskola i möte med deltagare och samhälle, följt av rörelsefolkhögskolornas idémässiga kännetecken.

Idégrunden är antagen vid RIOs kongress 2019.

Utbildningsformen Folkhögskola i möte med deltagare och samhälle

Människan – individ och samhällsvarelse

Förmågan att välkomna och bekräfta varje deltagare är nyckeln till folkhögskolans framgång.

Människan är på samma gång individ och samhällsvarelse. Bär ansvar för sitt eget liv – men också för andras. Formas av sin sociala omgivning – och kan själv påverka omvärlden. Folkhögskolan möter varje enskild deltagare utifrån denna insikt.

Genom lärande i samspel med andra, stärker människan sina möjligheter att ta ansvar för sitt eget liv – och för världen och samhället runt omkring. Denna människosyn medför också förståelse för andra människors olika livssituation och villkor.

Demokrati

Utbildningsformen folkhögskola försvarar och utvecklar vårt samhälles demokratiska friheter, rättigheter och skyldigheter. Vi respekterar alla människors lika värde och möter alla med respekt. Folkhögskolorna stärker deltagarnas förmåga att – enskilt och tillsammans – uttrycka och hävda sina demokratiska rättigheter.

Folkhögskolorna ska bidra till att minska utbildningsklyftorna och därmed till att fler kan påverka sitt eget liv och samhället i stort.

Vår starka betoning på deltagarinflytande och samarbete, innebär att deltagarna blir en del av ett demokratiskt förhållningssätt i praktiken. Det stärker deras möjligheter att kunna verka som aktiva och ansvarstagande medborgare.

Kunskap och bildning

Begreppet bildning är centralt för folkhögskolan. Bildning handlar om att söka sammanhang och samband, om att kritiskt reflektera och navigera i en värld i ständig utveckling. Bildningsdimensionen i lärandet innebär strävan till djupare förståelse av sig själv och av världen.

Genom folkhögskolornas omfattande och varierande kursutbud ges deltagarna möjlighet att erövra ny kunskap oavsett studiemotiv.

I mötet mellan deltagare och lärare och deltagare emellan växer kunskaper och insikter. Lärarna förenar goda ämneskunskaper med pedagogisk och didaktisk förmåga som bidrar till fördjupning och bredd inom olika ämnesområden.

Bildningsmiljö som frigör och utvecklar

Fysiska, sociala och pedagogiska faktorer samspelar och skapar det som är folkhögskolans viktigaste kännetecken – en bildningsmiljö som frigör och utvecklar. På folkhögskolorna kan deltagarna göra sina personliga bildningsresor som stärker självkänsla och egenmakt, ökar förmågan till empati och vidsyn, inspirerar till engagemang i kultur och samhälle.

Folkhögskolornas medarbetare finns nära deltagarna och bärs av ett starkt socialt engagemang. Här förs de reflekterande och prövande samtalen, här väcks nyfikenhet och formas insikter – som föder nya frågor.

Den möjlighet till internatboende som många folkhögskolor erbjuder tillför en ytterligare dimension till bildningsmiljön. Genom internatet skapas flera gemensamma rum för samtal, reflektion och gemenskap.

Olikheter i samspel

Folkhögskolorna är öppna för alla och vill särskilt vara en frigörande kraft för dem som av olika skäl mött motgångar i tidigare studier eller på andra områden i livet. På folkhögskolorna kan marginaliserade grupper och minoriteter göra sig synliga och hörda.

Socialt samspel mellan människor – goda relationer – är en väg till växt och mognad. Folkhögskolan skapar möten där olikheter kan samspela. Där deltagare med skiftande bakgrund, förutsättningar och kursinriktning ges möjlighet att interagera och skapa förståelse mellan människor och kulturer.

Frihet och ansvar

Folkhögskolans är en fri utbildningsform, manifesterad av varje folkhögskolas självständiga profil, inriktning och rätt att fritt utforma kurser och kursplaner. Denna frihet är unik inom det svenska utbildningssystemet och innebär ett stort ansvar.

Folkhögskolans frihet vilar på tillit, där tron på deltagarens förmåga att utvecklas och ta ansvar är en bärande tanke. Deltagarna ges möjlighet att påverka undervisningens utformning och innehåll vilket också bidrar till ett aktivt deltagande i studierna.

Folkhögskolan är öppen för särskilda samhällsuppdrag, men de ska bottna i en ömsesidig respekt för utbildningsformens idégrund, med frihet och handlingsutrymme för deltagare och huvudmän.

Kultur

En fri kultur är en fundamental del av varje samhälle. Kulturen ger perspektiv på oss själva, på andra människor och på världen. Kulturen kan utmana och uppröra, roa och oroa, tänja gränser och vidga vårt synfält, i tid och rum.

Folkhögskolan är en betydelsefull del av det svenska kulturlivet. Här ges utrymme för kreativitet, lärande, utövande, upplevelser och gemenskap.

Folkhögskolan är en kulturens mötesplats, där bred kulturverksamhet samspelar med kvalificerade estetiska kurser, där amatörkultur möter etablerade institutioner och nyskapande uttrycksformer möter traditionella.

Folkhögskolan bidrar till att stärka kulturens egenvärde och frihet samt bidrar till att utveckla framtidens kulturarenor.

Folkhögskolan och omvärlden

Ett ständigt inflöde av nya, ofta unga vuxna, deltagare ger folkhögskolan energi och samtidsrelevans.

Folkhögskolorna är öppna mot omvärlden – lokalt och globalt. Vi utvecklar förmågan att lyssna och ta intryck av samhället omkring oss. Vi vänder oss utåt för att i samverkan med lokala, nationella, nordiska, europeiska och globala aktörer anta gemensamma samhällsutmaningar.

Rörelsefolkhögskolornas kännetecken

Rörelsefolkhögskolorna är självständiga, medlemsstyrda och fristående bildnings- och utbildningsaktörer. De drivs av folkrörelser eller av föreningar och stiftelser, vars syfte just är att driva en folkhögskola. Rörelsefolkhögskolorna är – oavsett huvudman och ägare – öppna för alla deltagare. Rörelsefolkhögskolornas särskilda kännetecken har sin grund i den starka närheten till civilsamhället.

Mångfald och frihet

Rörelsefolkhögskolornas mångfald av huvudmän och ägare speglar det svenska samhället, och är ett uttryck för civilsamhällets kraft och betydelse i en levande demokrati.

Fundamentalt för rörelsefolkhögskolorna är varje skolas frihet att, med basen i folkhögskolornas gemensamma idégrund, självständigt profilera verksamheten och agera i samhället.

All pedagogisk verksamhet på folkhögskolan, oavsett finansiering, är en del av folkhögskoleverksamheten. I projekt och uppdrag med extern finansiering är det av särskild vikt att skolans egen profil och idégrund är synlig och tydlig.

Fristående och flexibla

Som fristående aktörer i utbildningssystemet kan rörelsefolkhögskolorna, i kraft av sin självständighet, snabbt fånga upp och möta behov i samhället. Lyhördhet, flexibilitet och öppenhet mot det omgivande samhället är ett av rörelsefolkhögskolornas kännetecken. Flexibiliteten förstärks av att vi är en del av civilsamhället och dess sätt att organisera sig med förtroendevalda och korta beslutsvägar.

Aktiva huvudmän och ägare

Aktiva, innovativa och utmanande huvudmän och ägare gör rörelsefolkhögskolorna till arenor för bildning och samhällsdebatt.

Huvudmännens förankring och engagemang i civilsamhället, ger rörelsefolkhögskolorna tillgång till lokala, regionala, nationella och internationella arenor och nätverk som främjar de enskilda skolans bildningsarbete.

Förankringen hos huvudmän och ägare skapar ett nära samband med styrelsens och förtroendevaldas arbete för folkhögskolans verksamhet och utveckling.

Idéburen bildning

För deltagaren är rörelsefolkhögskolan en plats för bildning och kunskap, för nya idéer och reflekterande eftertanke – där förankringen i civilsamhället skapar ett idéburet förhållningssätt som återspeglas både i undervisningen och i folkhögskolans kulturella liv.

Närhet till demokratiska föreningar och folkrörelser bidrar till en praktisk demokratisk kultur, återspeglad i skolornas vardagsarbete.

För civilsamhällets utveckling och förnyelse

Rörelsefolkhögskolorna verkar för utveckling och förnyelse av civilsamhället och demokratin. Här kan framtidens nya demokratiska rörelser ta form – och mer etablerade folkrörelser utvecklas och få kraft.

Det nära samspelet med civilsamhället tillför rörelsefolkhögskolorna perspektiv och erfarenheter utifrån, samtidigt som skolorna är betydelsefulla arenor för folkrörelsernas idéutveckling, medlemsskolning och erfarenhetsutbyte.

Med en stark förankring i folkrörelsetraditionen, uppmuntrar och inspirerar rörelsefolkhögskolorna till ett aktivt samhällsengagemang för demokratisk förståelse, fördjupning och utveckling, där synfältet är både lokalt och globalt.

Fakta om Rörelsefolkhögskolorna

I Sverige finns 156 folkhögskolor, 112 av dem är rörelseägda och medlemmar i RIO – Rörelsefolkhögskolornas intresseorganisation.

RIO bildades 1963 och har till uppgift är att bevaka, främja och tillvarata medlemsskolornas intressen. RIO stöder medlemmarna att utveckla sina folkhögskolor, arbetar med intressepolitiska frågor, omvärldsbevakning och opinionsbildning. Utöver det anordnar RIO också utbildning, fortbildning och konferenser utifrån medlemmarnas behov och intresse.

- Mer information finns på www.sverigesfolkhogskolor.se/rio

RIO driver tillsammans med Folkhögskoleföreningen inom SKL (Fhf) och Offentligägda folkhögskolors intresseorganisation (OFI) Folkhögskolornas Serviceorganisation (FSO).

- Mer information finns på www.sverigesfolkhogskolor.se/fso

Statens stöd till folkbildningen fördelas och följs upp och utvärderas av Folkbildningsrådet. RIO är tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och Studieförbunden i samverkan medlemmar i Folkbildningsrådet.

- Mer information finns på www.folkbildningsradet.se

Syftet med statens stöd till folkbildningen är att:

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin,
- bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald av människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen,
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället, och
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.